

DR. H. C. D. DE WIT **het genus *cryptocoryne* 7**
Cryptocoryne affinis* - *C. aponogetifolia

Om degenen, die deze reeks artikelen over *Cryptocoryne* als een geheel willen samenvatten en later raadplegen, het nazoeken gemakkelijk te maken, heb ik mij voorgenomen de namen der *Cryptocoryne*'s in alfabetische volgorde te behandelen. Wij zullen zo telkens een 'letter' in ogenschouw nemen en mededelen wat betreffende die namen en soorten voor de aquariumliefhebber van belang kan zijn.

Cryptocoryne affinis N. E. Brown ex Hooker filius

Door Hooker in 1893 beschreven (Flora British India 6, p. 494). Later door Milkuhn ten onrechte voor een niet beschreven soort gehouden en van de ongeldige naam *Cryptocoryne haerteliana* voorzien op voorstel van Jacobson (Wochen-schr. Aqu. Terr. k. 43: 252, 288 (1949)).

Een zeer fraaie aquariumplant, die het best in gedempt licht (rode component!) groeit, zowel in ondiepe als diepe aquaria. Waterhoogte onverschillig, waterhardheid tot 9° D.H. zonder enig bezwaar. Bodem kan zonder bezwaar uit vuil zand

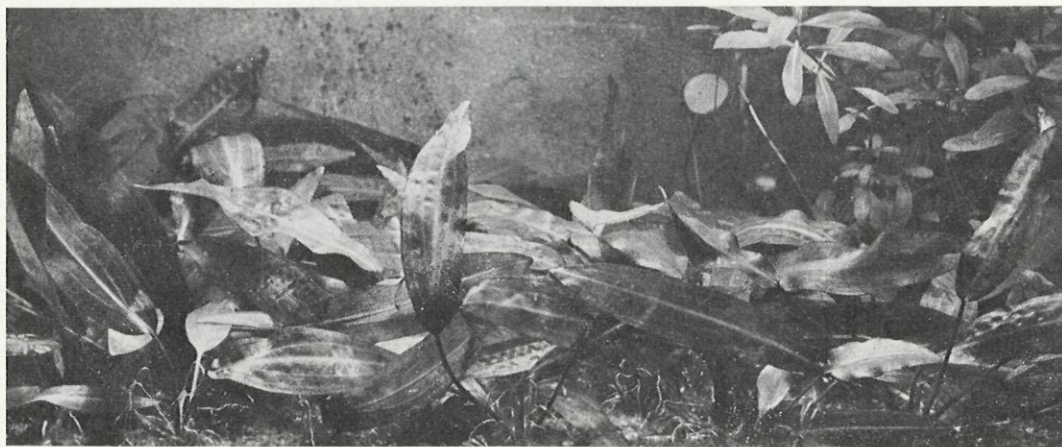
bestaan. Temperatuur bij voorkeur niet beneden 18° C. Het is onmogelijk de planten boven water (moerascultuur, paludarium) te kweken. Als beplanting voor de achtergrond en middenpartijen maken de bossig groeiende, donker-fluweelgroene bladschijven, die als gevernist kunnen glanzen en zeer goed herkenbaar zijn aan de witachtig groene midden-nerf en de grote gebogen zijnerf, een bijzonder fraaie indruk. Iets krachtiger belichting roept een diep wijnrode kleur op de bladonderzijde te voorschijn. Vermeerdert zich snel. Verplanten heeft gewoonlijk een langdurige onderbreking van de groei tengevolge. Een zeer aanbevelenswaardige aquariumplant, die na de import in Duitsland door de firma Haertel in Dresden zeer snel zijn weg heeft gevonden en thans een der meest algemeen voorkomende soorten is.

Beschrijving

Slanke, purper aangelopen, tot 20 cm lange bladstelen dragen langwerpige, tot 15 cm lange en tot 3 cm brede bladschijven, die een afgeronde voet en een lang toelopende, maar niet zeer spitse top hebben. Midden- en zijnerf zeer veel lichter groen dan de overige bladschijf, bladonderzijde

Cryptocoryne affinis

Foto Rijksherbarium Leiden

vaak wijnrood, blad kan geheel of ten dele gebobbeld zijn, maar dit is meestal niet meer te zien aan lang in aquaria gekweekte planten.

Bloeiwijze tot 40 cm lang, waarvan de vlag 5–10 cm. De gesloten bloeiwijze toont een wenteltrapvormige scherpe rand rondom de top, een smalle, gedraaide, spleetvormige opening treedt op door scheuring van die buitenrand. Buitenoppervlak glimmend olijf-groen, binnenoppervlak fluweelzwart of zeer donker purper, vrijwel glad. Keel witachtig groen.

Meeldraden in vijf windingen, ± 60 . Vruchtbegin-sel 6–7. Stempel $1\frac{1}{2}$ mm lang, smal elliptisch, donker purper. Reuklichamen geel of bruinachtig, groot met gezwollen, ingedrukte top.

Aantekeningen:

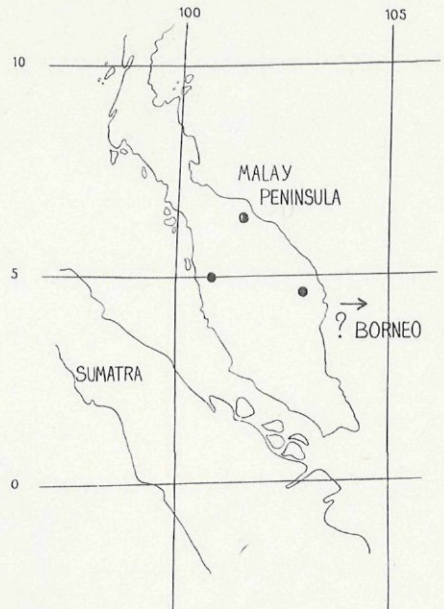
Deze *Cryptocoryne*-soort wordt op het Maleise Schiereiland niet zelden gevonden (b.v. in Perak, Sungei Sira-Sira, of Kelantan (weg naar Belis), of in Pahang, Kuala Lipis). Het is waarschijnlijk, dat de soort op Borneo te vinden zal zijn.

In de natuur treft men ze aan in ondiepe waterloopjes, soms ook snel stromende rivierarmen, met zandige of grinthoudende bodem, waarbij de bladeren een 'mat' aan de oppervlakte kunnen vormen. De bloeiwijze is dan vaak ondergedoken en tussen de bladeren verscholen, maar kan zich ook boven water verheffen. Dit werd geconstateerd door Burkill en Haniff (Pahang) en bevestigt mijn waarneming, dat in de ketel van bloeiwijze afkomstig uit Kelantan zich een aantal insecten (*Phorineae*, genus: *Diploneura*) bevond (bestuiving!).

Bloei is in de natuur schijnbaar niet zeldzaam, maar het is mij slechts eenmaal gelukt verse bloeiwijzen in handen te krijgen (door de vriendelijke hulp van de heer W. Veldhuizen te Hilversum) en ik heb nimmer zelfs vernomen van bloei elders in aquaria. Het zou de moeite lonen eens na te gaan wat de bloei nu eigenlijk verhindert.

Dit verse materiaal stelde mij tenslotte in staat om met zekerheid vast te stellen, dat de suggestie, door prof. Markgraf en de heer A. Wendt te Rostock gedaan, dat *C. haerteliana* — zo genoemd

◄ *Cryptocoryne affinis* N. E. Brown ex Hook. f. Links: 1: bloeiwijze bijna geopend ($\times \frac{1}{3}$); 2: geopende ketel ($\times 2\frac{1}{2}$). Rechts: 1: bloeiende plant; 2: doorsnede vruchtbegin-sel; 3: zaad (1, 2, 3 volgens tekening van type in Kew Herbarium); 4: bloeiende plant uit Pahang ($\times \frac{2}{3}$; Singapore Herbarium). — Het uiterlijk der plant varieert volgens de afgebeelde vormen, al naar de standplaats.

Verspreidingsgebied van *Cryptocoryne affinis* N. E. Brown ex Hook. f.

in honderden aquariumpublicaties — identiek zou zijn met de veel vroeger beschreven soort *C. affinis*, juist was. De soort omvat veel uiteenlopende variaties, maar er is geen twijfel mogelijk.

Mej. Zewald maakte hierbij een afbeelding van het levende materiaal, dat ik kon onderzoeken, en van een tekening, die het oorspronkelijk beschreven exemplaar van *C. affinis* vergezelde. Dit geeft al een goed idee van de variabiliteit.

Op de bijgevoegde tekening is de variabiliteit in de natuur nog verder geïllustreerd door een bloeiend plantje, dat door E. J. H. Corner in Pahang verzameld werd. Terwijl de ketel van de bloeiwijze vrijwel dezelfde afmetingen behoudt, worden buis en vlag zeer sterk versmald en het gehele plantje is tot bescheiden afmetingen teruggebracht. Vermoedelijk is dit een groeivorm die speciaal in zeer ondiep, snel stromend water te vinden is.

Cryptocoryne alata Griffith: zie *C. ciliata* Fischer ex Schott.

— *albida* R. N. Parker: zie *C. wightii* Schott. — *aponogetonifolia* Merrill: Wordt soms, maar ten onrechte, gespeld 'aponogetonifolia'. Zie verder: *C. usturiana* Engler.